

Bedrijfsspecifieke excretie voor meer bedrijven gunstig

Minder dan tien procent van de melkveebedrijven maakte in het afgelopen jaar gebruik van de bedrijfsspecifieke excretie, terwijl dit voor de helft van hen, zo schat LTO in, wel eens gunstiger kan uitpakken dan de excretieforfaits. Bedrijfsadviseurs moeten zich meer verdiepen in deze handreiking, vinden Jaap Gielen en Barend Meerkerk van Koeien&Kansen.

ing. Geesje Rotgers

KOEIEN&KANSEN

Het K&K-team, v.l.n.r.: Jaap Gielen (ASG), K&K-melkveehouders Kees en Jannie van Wijk, Barend Meerkerk (DLV) en Dirk Zondag (stagiair op het melkveebedrijf). Zie voor meer informatie over het K&K-project: www.koeienkansen.nl. Ook kan via deze website een gratis abonnement op een nieuwskrant worden aangevraagd. Verder kunnen op verzoek excursies naar K&K-bedrijven en lezingen worden aangevraagd.

Foto: Geesje Rotgers

In 1999 ging het project Koeien&Kansen van start met als inzet: de ontwikkeling van een duurzame veehouderij op het gebied van milieu. Jaap Gielen, projectleider van de Animal Sciences Group, schetst in het kort de doelen van het project: "Wij verkennen de gevolgen van aanstaande milieuregeling voor de melkveehouderij. Enerzijds ontwikkelen wij kennis om de sector te helpen te kiezen voor kosteneffectieve en zinnige maatregelen. Anderzijds adviseren wij de overheid bij het opstellen van regelgeving en verzamelen wij gegevens voor de overheid waarmee zij het Nederlandse milieubeleid kan verdedigen in Brussel." De twee grootste financiers van het project zijn de overheid en het productschap Zuivel.

De zestien melkveebedrijven die deelnemen aan Koeien&Kansen (K&K) lopen gemiddeld twee jaar vooruit op verwachte regelgeving. Gielen: "Wij werken nu dus al met de beleidsnormen van 2009." De meeste maatregelen die worden ingezet op de zestien bedrijven, zijn overigens eerst al op praktijkcentrum De Marke (Hengelo, Overijssel) beproefd.

Veel veranderingen

De Koeien&Kansen-bedrijven worden door menig melkveehouder en bedrijfsadviseur kritisch bekeken. K&K-melkveehouder Kees van Wijk in Waardenburg (Gelderland) kan daar alles over vertellen. "Het is geen gemakkelijke opgave om onder de strenge milieudoelen te boeren en ik word er soms door collega's op aangesproken dat ik meewerk aan een project dat leidt tot strengere milieuwetgeving." Barend Meerkerk vangt ook geregeld kritische geluiden op. Hij is als senior bedrijfsadviseur van DLV bij K&K betrokken. "Veehouders vragen zich soms af wat het nut is. Velen realiseren zich niet welke betekenis K&K heeft voor de Nederlandse melkveehouderij, bijvoorbeeld dat dit project een grote rol heeft gespeeld in het verkrijgen van de Brusselse derogatie. 250 of 'slechts' 170 kilo stikstof per hectare maakt nogal wat uit." Volgens Meerkerk heeft K&K met de derogatie miljoenen verdiend voor de Nederlandse melkveehouderij. "Of de derogatie blijft, zal nu vooral aankomen op de bewijslast en dat hangt er onder meer van af of K&K die bewijslast rond krijgt. Wij worden op dit punt zeer kritisch gevolgd door de andere EU-lidstaten."

Ook had K&K een hand in het opsporen van foutjes in de aanvankelijk gepresenteerde gebruiksnormen. "Wij hadden het idee dat sommige excretienormen te hoog waren. Binnen K&K

was er de ruimte om de theoretische normen te analyseren en te laten bijstellen door de overheid," aldus Meerkerk.

Verder kan de bedrijfsspecifieke excretie grotendeels worden bijgeschreven op het conto van K&K. "Alleen jammer dat bedrijfsadviseurs en veehouders hier nog te weinig gebruik van maken", stelt de DLV-adviseur.

Bedrijfsspecifieke excretie onderschat

Volgens Meerkerk hebben bedrijfsadviseurs de bedrijfsspecifieke excretie (zie kader) niet goed opgepakt. Zij maken hiervan te weinig gebruik bij hun klanten. Meerkerk is van mening dat een groot aantal bedrijven daardoor al gauw 500 tot 1.000 kg stikstof laat liggen. En bij 500 kg zijn de directe kosten voor monsternamen en advisering al terugverdiend. In 2006 maakte het gros van de veehouders gebruik van de forfaitaire excretietabel. Wie daarmee niet uit de voeten kon, pakte de handreiking – in 2006 nog geen tien procent van de veehouders. Schattingen van LTO gaan ervan uit dat de helft van de veehouders gunstiger uitkomt met hun mestboekhouding als zij gebruik maakt van de handreiking. De Koeien&Kansen-veehouders die vorig jaar gebruik maakten van de handreiking, hoefden gemiddeld zo'n 500 kuub mest (2000 kg stikstof) minder af te voeren dan volgens de forfaitaire tabel. Koeien&Kansen heeft de handreiking omgezet in een rekentool: de excretiewijzer. "Zodra je met de excretiewijzer gaat rekenen, krijg je inzicht in waarom je hoger of lager uitkomt en waaraan je moet sleutelen om gunstiger uit te komen", zegt Meerkerk. De excretiewijzer wordt steeds bedrijfsspecifieker. "Binnenkort breiden we deze uit met informatie over de voeding van de koeien", zegt Gielen. Daarvoor worden onder andere op het bedrijf van K&K-veehouder Van Wijk de benodigde gegevens verzameld, zoals de graslandproductie.

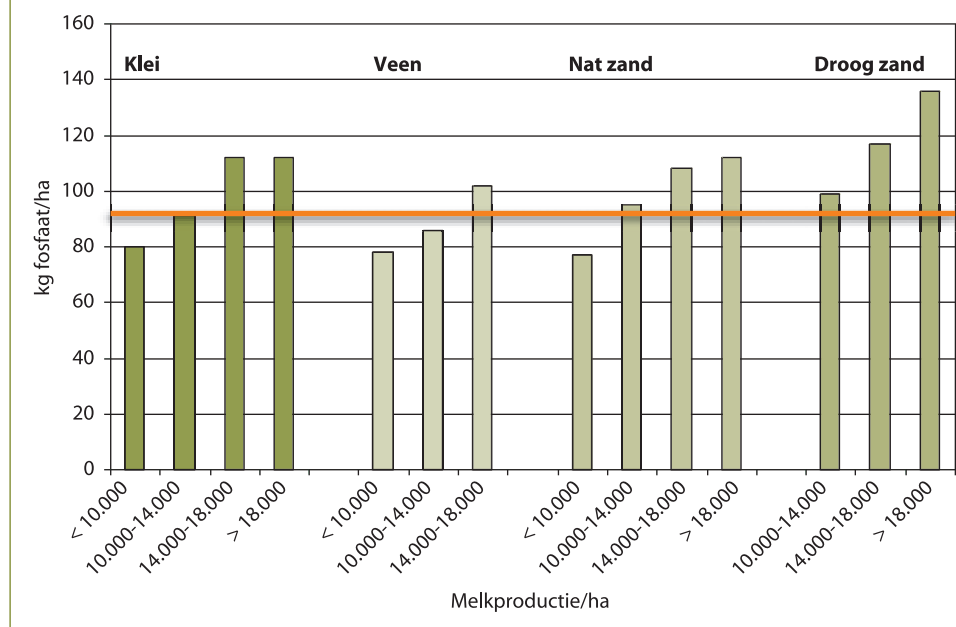
De komende jaren

In de komende jaren krijgt de melkveehouderij te maken met nog tal van milieudoelen: nitraat, ammoniak, kaderrichtlijn water (evenwichtsbemesting fosfaat). "Het meest lastige punt voor de toekomst wordt de kaderrichtlijn water", verwacht Gielen. Meerkerk deelt die mening: "Hier hebben wij nog een hele slag te maken." Vanaf volgend jaar zullen de K&K-bedrijven de fosfaataanwending al afbouwen richting evenwichtsbemesting. "Bij de invoering van evenwichtsbemesting in de sector, komt vanzelfsprekend de wens om ook de fosfaatgebruiksnormen verder te differentiëren. Een generieke norm past niet wanneer bedrijven een meer dan

Figuur 1

Fosfaatopbrengst (kg/ha) van het grasland van groepen melkveebedrijven in BIN (Bedrijven Informatie Netwerk) die onderling verschillen in grondsoort en intensiteit, gemiddeld over de periode 1998 - 2002. De aantallen bedrijven op veengrond met meer dan 18.000 kg melk/ha en op droge zandgrond met minder 10.000 kg/ha waren te klein om verantwoord resultaten te kunnen tonen.

Bron: Plant Research International

gemiddelde gewasopbrengst per hectare hebben (zie Figuur 1) of een fosfaattoestand van de bodem die afwijkt van het gemiddelde. Kortom, ook hier is een bedrijfsspecifieke invulling gewenst, en K&K is al begonnen met de invulling daarvan. Uiteindelijk is ook hier de verwachting dat het benutten van mineraalmanagementvaardigheden van melkveehouders leidt tot winst voor boer en milieu.

Wat ammoniakemissie betreft, in de loop van 2007 zal K&K in beeld hebben hoe groot de kloof is tussen de praktijk en de doelstellingen. Volgens Meerkerk neemt de belangstelling van veehouders voor de activiteiten van K&K toe. "Ik begeleid naast K&K-deelnemers, nog zo'n 50 melkveehouders. Zij zijn altijd erg nieuwsgierig naar wat de voorlopers binnen K&K presteren. Met de huidige prijsstellingen voor mestafzet hebben zij daartoe alle redenen." Melkveehouder Van Wijk ten slotte: "Het project K&K heeft mij boer gemaakt. Heel jammer dat Minas weg is. Ik houd Minas er goed naast om te zien hoe de mineralenstromen lopen op mijn bedrijf." Minas geeft de mineralenefficiëntie van een bedrijf goed weer, dit in tegenstelling tot de gebruiksnormen. Het zou goed zijn als dit instrument bleef als *managementtool*, is de conclusie van zowel Gielen als Meerkerk.

Bedrijfsspecifieke excretie

Melkveehouders mogen afwijken van de wettelijk vastgelegde excretieforfaits, mits ze dit op de voorgeschreven manier kunnen aantonen. In de 'Handreiking bedrijfsspecifieke excretie' van het ministerie van LNV wordt aangegeven op welke manier melkveebedrijven dit kunnen aantonen. Koeien&Kansen heeft de Handreiking omgezet in een rekenmodule: de excretiewijzer. Met de excretiewijzer kan de mestproductie van een melkveestapel worden berekend volgens de rekenregels van de Handreiking. De excretiewijzer is te vinden op www.koeienkansen.nl